

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

FEATURES OF APPLICATION OF ONLINE SERVICES FOR ENGLISH LANGUAGE TEACHING OF STUDENTS OF NON-PROFILE SPECIALTIES IN REMOTE CONDITIONS

Загострення складної епідеміологічної ситуації в Україні й світі дало змогу усвідомити роль і значення дистанційної освіти у XXI ст. У статті розглянуто причини й тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні. Указано на типові проблематики, з якими мають справу освітяни й викладачі під час проведення лекційних і семінарських занять. Опрацьовано поняття «дистанційне навчання» та «технології дистанційної освіти». Останні поділено на дві великі групи, а саме цифрові платформи, які забезпечують можливість дистанційної взаємодії / проведення он-лайн занять, і ресурси з англійськомовним навчальним контентом. Проаналізовано переваги й недоліки, специфіку функціоналу сервісів для організації дистанційного навчання, зокрема ZOOM, Google Classroom, ClassDojo, MOODLE, Edmodo. Наведено приклади завдань, які доречно надавати студентам різних спеціальностей під час вивчення англійської мови дистанційно, і зазначено, які он-лайн ресурси найбільше для цього підходять. Розкрито особливості мультимедійних Інтернет-платформ, що акумулюють англійськомовний навчальний контент. Наголошено на важливості застосування месенджерів і спілкування з носіями англійської мови для вдосконалення письмового мовлення, поліпшення комунікаційних навичок, подолання психологічного бар'єра у вербальній взаємодії з представниками інших націй і культур. Зосереджено увагу на потребі пропорційного розвитку навичок письма й спілкування англійською мовою. Досліджено ресурси, корисні під час підготовки зі сторони як викладача, так і студента. Здійснено аналіз способів взаємодії із сервісами Google у ході занять та в позаурочний час. Установлено, що особливу роль у вказаному процесі займає викладач, його підготовка, спосіб подачі інформації та можливість зацікавити студента займатися самоосвітою, використовуючи для цього кращі тематичні он-лайн сервіси.

Ключові слова: дистанційна освіта, інтерфейс, англійськомовний контент, візуалізація, мультимедійна платформа, інтерактивна дошка, web-технології.

The aggravation of a difficult epidemiological situation in Ukraine and the world has allowed understanding the role and importance of distance education in the 21st century. Most educational institutions (schools, colleges, universities) have begun to adapt to remote interaction with all the benefits of the Internet, both at the level of educators and teachers. At the same time, the domestic scientific community and the media emphasised shortly before the forced transition to online learning that distance learning institutions were actively conquering the Ukrainian education market. The article considers the reasons and trends in the development of distance education in Ukraine. The typical problems that educators face when conducting lectures and seminars are indicated. The concept of distance learning and distance education technologies is developed. The latter are divided into two large groups, namely digital platforms, which provide the possibility of remote interaction and online classes and resources with English-language learning content. Advantages, disadvantages and specifics of services used to organize distance learning, in particular, ZOOM, Google Classroom, ClassDojo, MOODLE, Edmodo are revealed. Examples of tasks appropriate for students of different specialties when learning English remotely are given and most suitable online resources are indicated. Features of multimedia Internet platforms that contain English-language educational content are revealed. The importance of using messengers and communicating with native English speakers to improve both writing and communication skills, as well as overcoming the psychological barrier while communicating with people of other nations and cultures is emphasized. The focus is on the need for proportional development of writing and communication skills in English. The analysis of ways to use Google services in the classroom and after school hours is provided. It is established that a special role in this process is attributed to a teacher, their way of delivering information and the enthusiasm to engage students in self-education, using the best theme online services.

Key words: distance education, interface, English language content, visualization, multimedia platform, interactive whiteboard, web-technologies.

УДК [373/016:811.111]
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.23>

Валукевич Т.В.,
канд. філол. наук,
доцент загальноакадемічної кафедри
іноземних мов
Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»

Постановка проблеми в загальному вигляді. Загострення складної епідеміологічної ситуації в Україні й світі дало змогу усвідомити роль і значення дистанційної освіти у XXI ст. Більшість навчальних закладів (школи, коледжі, вищі навчальні заклади) почали адаптуватися до дистанційної взаємодії із застосуванням всіх переваг мережі Інтернет, як на рівні освітян, так і викладачів. Разом із тим незадовго до вимушеного переходу до навчання в режимі онлайн, вітчизняна

наукова спільнота та засоби масової інформації наголошували на тому, що дистанційні навчальні заклади активно завойовують освітній ринок України. За даними Державної служби статистики України, у 2019–2020 навчальному році функціонувало 14 763 заклади дошкільної освіти, з яких 15 194 – заклади повної загальної середньої освіти, 723 – заклади професійної (професійно-технічної) освіти, 619 – заклади вищої освіти [7]. З них лише 1,5% (223 заклади) пропонують отримати освіту

в он-лайн форматі. Відносно незначна кількість, але варто відзначити: щорічно в Україні їх чисельність зростає в середньому на 30–35 освітніх установ. Активізація цього процесу має амбівалентну передумову: з одного боку – йдеться про західно-європейський вплив, з іншого – розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що не може не відбиватися на сфері надання навчальних послуг. Зрозуміло, що такий формат є неприйнятним для ряду спеціальностей, які передбачають наявність практичних навичок (медицина, хімія, харчові технології тощо). Дистанціювання за допомогою ресурсів мережі Інтернет – це вже не вимушений захід, до якого вдаються навчальні заклади, щоб забезпечити доступ особам із обмеженими можливостями або ж працюючим без відриву від виробництва, як це було ще декілька років назад. Наразі, це новий освітній тренд, орієнтований на мобільність освітян і навчання «без кордонів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Указане питання вже слугувало предметом наукових розвідок таких вчених як О.Л. Вакуленко [1], А.М. Горецька [2], Л.В. Ілійчук [4], О.Й. Карабін [5], А.С. Кушнір [6]. Разом із тим наше дослідження спрямоване на комплексний аналіз переваг і недоліків он-лайн ресурсів, що стануть в нагоді під час вивчення іноземної мови та формування практичних рекомендацій щодо їх застосування.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку із зазначеним, виникла об'єктивна потреба у перегляді переваг і недоліків он-лайн ресурсів, які активно застосовуються під час підготовки до занять, особливо, якщо йдеться про роботу зі студентами непрофільних спеціальностей.

Таким чином, на прикладі навчання англійської мови, ми ставимо за **мету** розкрити особливості застосування он-лайн сервісів на різних етапах викладання студентам непрофільних спеціальностей в умовах дистанційної освіти.

Виклад основного матеріалу. Концепт «дистанційне навчання» в законодавстві (стаття 9 Закону України «Про освіту») і науковій літературі прийнято розглядати як один із способів організації освітнього процесу в умовах віддаленості учасників один від одного та їх опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі за допомогою сучасних психолого-педагогічних й цифрових технологій [8; 3, с. 38; 5, с. 115]. В основі забезпечення такої форми освітнього процесу перебувають технології розвивального, модульного, програмованого, проєктного, змішаного, диференційованого навчання, які створюють умови для дистанційної взаємодії. На вітчизняних просторах, відповідні суб'єкти ще досі мають справу із низкою організаційних і методичних перешкод, які не дозволяють безперервно комунікувати в режимі онлайн. Що стосується психологічних аспектів, то дистанційне

навчання насамперед усуває питання невідповідності студентів до самостійної роботи, подолання психологічної ізоляції, ефективність керування навчальним процесом на відстані. Іншими словами, у більшості випадків, йдеться про самодисципліну, що є запорукою успішного навчання. Як система підготовки майбутнього фахівця, дистанційна освіта спрямована на застосування відкритого освітнього контенту, з метою виховання кваліфікованих та вмотивованих спеціалістів, посилюючи їх мотиви для самореалізації та самоствердження, пізнавального співробітництва в тому числі через соціальну комунікацію. Суттєву роль у вказаних процесах відіграє іноземна мова. Щоб отримати престижну посаду у масштабній стабільній компанії, мова є обов'язковою умовою, оскільки багато організацій почали працювати з іноземними партнерами, вести з ними переговори і укладати угоди саме англійською. Особливо, це стосується випадків, пов'язаних із виробництвом харчової продукції та неспоживчих товарів, логістикою, транспортом, медициною та таке інше. У світлі зазначеного, важливо проаналізувати найоптимальніші підходи до організації дистанційного навчання англійської мови непрофільних спеціальностей, щоб набуті навички в майбутньому можна було застосовувати на практиці. Загалом, технології дистанційного навчання можна поділити на дві великі групи. З одного боку, йдеться про цифрові платформи, які забезпечують можливість дистанційної взаємодії, проведення он-лайн занять, надання матеріалу у різних форматах (в тому числі гейміфікація вправ, візуалізація) та перевірки виконаних завдань: web-сервіси ZOOM, Google Classroom, ClassDojo, MOODLE, Edmodo тощо. Із іншого боку, це спеціальні мережеві ресурси (сайти, веб-сторінки, портали, додатки), які вміщують в собі відповідний контент, що стане в нагоді під час опанування іноземної мови. Сервіси для організації дистанційного навчання – це універсальні ресурси, які підходять для профільних і непрофільних спеціальностей з іноземної мови. Що стосується реєстрації, то найлегше її пройти в ZOOM, ClassDojo, Edmodo, а для того щоб мати змогу організувати роботу через Google Classroom, фактично достатнім буде мати аккаунт у Google. З боку функціонального потенціалу Moodle набагато досконаліший. Тут можна створювати контент та самостійно ним керувати, публікувати матеріали у відео-, аудіоформаті, як текст чи презентацію. Якщо йдеться про диференційоване навчання, то викладач може на технічному рівні передбачити перелік осіб, які матимуть доступ до певних матеріалів і для яких вони будуть не доступні. Під час оцінювання результатів роботи студентів шляхом тестування, Moodle дозволяє використання питань відкритого та заритого типів, пересилати відповідні файли.

Наявні елементи внутрішнього контролю зі сторони викладача: аналіз динаміки успішності конкретного студента; відслідковування часу, проведеного за відповідною темою тощо. Google Classroom поєднує в собі значну кількість цифрових продуктів Google: Google Docs, Google Drive і Gmail, для планування графіку проведення наступних занять – Google Calendar, створення презентацій – Sheets and Slides. Подібні до звичного пакету офісних програм Microsoft Office, ресурси Google не створюватимуть проблем для роботи з ними. Так, на одному із занять студентам-медикам старших курсів можна запропонувати створити креативну презентацію за допомогою Google Slides на одну із таких тем (на вибір): “Compulsive Hoarding Syndrome”, “Osteoporosis Increases Danger of Broken Bones”, “5 Common Genetic Disorders: Types, Symptoms, Causes. Під час підготовки доречно буде порекомендувати он-лайн енциклопедії та словники по типу Medical Encyclopedia, Medical Dictionary Online або присвячений англomовному опису анатомії людського тіла – Innerbody. Google Docs стане в нагоді під час написання essay і його редагуванні викладачем у режимі реального часу. Студенти факультету публічного управління та адміністрування зможуть в такий спосіб продемонструвати знання по темі “Separation of powers”, “Open public registers, how to use them?”; дизайнерам і майбутнім фахівцям по ландшафтному мистецтву – запропонувати розкрити вислів “Everyone can recognize a good design but it takes a certain level of skill to create it”, “Key Principles of Visual Hierarchy”; юристам – дати завдання відтворити коректне заповнення найтипівіших для їх професії документів (contract of purchase and sale, letter of application, lease agreement, insurance contract, notice of claim). Як річний проєкт студентам ІТ-спеціальностей актуально буде розробити нескладний (з технічної частини) англomовний сайт, який міститиме інформацію про фірму, що надає певний спектр послуг (консалтингових, освітніх, архітектурно-будівельних, банківських і так далі). Оцінювання буде залежати від контенту он-лайн платформи й коректності його заповнення, а не досконалості самого сайту зі сторони користувача. Основним елементом сервісу Google Classroom є групи, що за структурою подібні до форумів чи месенджерів для швидкого обміну інформацією. Студенти часто створюють чати у WhatsApp, Telegram, Viber, Shareit, Snapchat, Facebook Messenger, Instagram для неформального спілкування і комунікації щодо загальніших, організаційних питань. Водночас групи в Google Classroom більше доторкаються прикладних питань, що мають нагальне значення в рамках вивчення теми. Google Classroom передбачає безкоштовний доступ до матеріалів в режимі офлайн. Разом із тим слід від-

значити, що цей ресурс не такий поліфункціональний як інші тематичні платформи. На противагу йому, навіть менш популярний на вітчизняних просторах ClassDojo має більшу кількість переваг. Він інтуїтивно зрозумілий і нескладний у подальшому користуванні застосунок. Попередньо, необхідно пройти реєстрацію в залежності від своєї ролі в рамках потенційної лекції чи семінару. Застосунок цілком адаптований до гейміфікації навчання, інтегрування інтерактивної взаємодії в освітній процес. Налаштування викладачем заняття проходить чотири основні етапи: створення віртуальної аудиторії та підбір відповідної назви; додавання студентів; налаштування заохочувальних бейджів та відправка запрошень-кодів для запланованого заняття. Разом з тим, є змога копіювати вже готовий список аудиторії, створювати їх обмежену кількість. Edmodo доцільно використовувати на заняттях із англійської, адже його інтерфейс в повній мірі оформлений цією мовою. Особливо корисно для студентів непрофільних спеціальностей, адже нові лексеми візуалізуються в пам'яті, систематично перебувають в полі зору. Але на відміну від Moodle, тут відсутня широка палітра доступних функцій, а передбачені лише базові, проте на безкоштовній основі. Тут немає реклами, яка розпоршує увагу на занятті, як в інших сервісах. За період карантину попит на переваги, що надає Zoom, суттєво зріс. Безкоштовна версія передбачає роботу із ресурсом не більше 40 хв. Платформа доступна для операційних систем Windows, MacOS, Android та iOS і має плагін, який дозволяє використовувати Zoom прямо в браузерях Google Chrome і Mozilla Firefox і не потребує додаткових налаштувань після встановлення [4, с. 487]. Не зважаючи на велике навантаження, сервіс забезпечує належну якість відео й звуку з роздільною здатністю 720p. Функція «демонстрації екрану» дає змогу ділитися з іншими учасниками трансляцією зображення або його частини з власного комп'ютеру (підходить для проведення лекційних занять, подачі нового матеріалу); показ екрану одразу кількох учасників (презентація колективного проєкту). На «інтерактивній дошці» доречно розміщувати основні кейси, квінтесенцію із матеріалу, яка є обов'язковою для засвоєння. Під час конференції можливо здійснювати запис (особливо якщо йдеться про новий, складний для засвоєння матеріал) та зберігати його у хмарному середовищі, тим самим робити його доступним для повторного перегляду. Для викладачів, під час створення власного навчального контенту та його візуалізації, в нагоді стануть Movavi video, Moovi Makers, YouTube, MS Office, графічні редактори, онлайн-редактори аудіо та відео контенту. LearningApps.org пропонує різноманітні шаблони (тестування, вправи на класифікацію, вікторина із вибором правильної відповіді,

кросворд, заповнити пропуски), за якими простіше розробляти авторські методики. Інколи викладачі делегують студентам однієї групи підготувати вправи і завдання для іншої, використовуючи вказані Інтернет-ресурси, так як покрокові інструкції також записані англійською мовою. Готові матеріали – це доповнення до завдань, тренувальних вправ, ігор, які можна знайти на спеціалізованих сайтах для вивчення англійської мови й інтегрувати у програму семінарського заняття. LinguaLeo багатопрофільна платформа, яка застосовується для вивчення різних іноземних мов. Тематика сайту – Джунгли, одразу передбачає ігровий формат роботи. Орієнтований на розширення словникового запасу своєї аудиторії, він акумулює аудіо та відеозаписи від native speaker, подкасти, англомовні пісні тощо. Разом з цим, ресурс запрограмований на визначення рівня володіння англійською мовою, а також дає змогу індивідуально розробити план навчання, залежно від вподобань та цілей студента. Зазначені переваги стануть в нагоді, якщо йдеться про нових студентів, або тих, які потребують індивідуального підходу у вивченні мови. Quizlet – це добре перевірена часом, ефективна гра із flashcards, де з одного боку зафіксовано слово, вираз (фразеологізм), неправильна форма дієслова, а з іншого – коректна відповідь. Картки застосовують для перевірки засвоєння лексики із тексту, який був опрацьований попередньо. Подібний підхід прослідковується у випадку, коли аналізуємо переваги ресурсу Lyricstraining. Під час створення сайту, розробники врахували важливість естетичного задоволення, що накладається на активізацію пам'яті, саме тому в основі навчання – одне із найулюбленіших завдань молоді – прослуховування музичних композицій (поп, фолк, блюз, джаз, рок) [6, с. 98]. Залежно від рівня знання мови (beginner, intermediate, advanced чи expert) програма виставляє завдання: почути певну кількість лексем із наявних у композиції слів. Для кожного запису дається переклад, але субтитри відсутні. Duolingo, на нашу думку, це взагалі удосконалена версія змагання, тільки без реальних опонентів. Нові функції на ресурсі розкриваються шляхом виконання поставлених завдань на день, що створює у освітян відчуття азарту, бажання до самовдосконалення. Voice of America Learning English – це мультимедійне джерело щоденних новин, які покращують навички читання, сприяють опануванню реципієнтом сучасної лексики, ідіом, англомовного сленгу. Так, до прикладу, майбутнім фахівцям із культурології, режисерам, сценаристам можна запропонувати прочитати текст “A New Hero Is the Star of Marvel’s 25th Film” чи “Josephine Baker: First Black Woman to Get Paris Burial Honor” й переглянути відповідний відеоролик; історикам і правознавцям стануть в нагоді матеріали під

назвою “What Do the Rest of the Amendments Say?”, “What Does the Bill of Rights Say?”; психологам “What Does It Mean To Be “On the Nose?”. Під кожною публікацією наявні ключові слова, які варто опанувати; підбір систематизованої інформації також можливий залежно від різня знань студентів – beginning, intermediate, advanced. Для проведення аудіювання також підійде рубрика “video”, де світові новини озвучені англійською мовою. Це допоможе оперативніше зрозуміти зміст новини та сприятиме розвитку загальної ерудиції студента. Як електронний словник доцільно застосовувати Oxford Advanced Learner’s Dictionary, з доступною вимовою американського та британського акценту. Мало того, програма дозволяє розробити власний word list для збереження та повторення слів. Наразі, кількість ресурсів, спрямованих на розвиток письмового мовлення суттєво поступається тій, що роблять акцент на усному мовленні. Як одну із кращих платформ, виділяємо сайт British Council. Наявний цілий розділ, присвячений граматиці, бізнес-англійській, підготовці до здачі IELTS. Слід зауважити, що вказана Інтернет-сторінка корисна як для викладачів, адже містить різноплановий дидактичний матеріал, так і для студентів. LanguageTool перевіряє грамотність написаного тексту й виявляє орфографічні, стилістичні, пунктуаційні, граматичні помилки. Подібні ресурси зазвичай працюють на основі вбудованої в систему інформації із кількох словників. Також йдеться про додатки для пошуку друзів за власними інтересами по всьому світу, що дають змогу спілкувати в режимі онлайн (Lang-8, Tandem, Busuu) і перевіряти один одного на предмет коректності письма. Загалом, опанування іноземної мови – це комплексний процес, тому безпосередня комунікація із людьми, для якої вона є рідною, дасть змогу більше дізнатися про культуру країни, молодіжне життя, особливості побуту й відкрити нові, в тому числі професійні можливості.

Висновки й перспективи подальших наукових пошуків. За результатами проведеного дослідження встановлено, що інформаційно-комунікаційні технології відкритого доступу значно оптимізують навчальний процес як в Україні, так і всьому світі. Платформи для комунікації, візуалізації відомостей, оперативного обміну даними, створення дидактичних матеріалів й інтерактивних навчальних ігор, значно сприяють розвитку дистанційної освіти. Ми виокремлюємо дві основні групи: ті, що забезпечують можливість дистанційної взаємодії та ресурси із англомовним навчальним контентом. У такому аспекті особливе значення відіграють сервіси Google, ZOOM, ClassDojo, MOODLE, Edmodo; месенджери, соціальні мережі, додатки. Для студентів непрофільних спеціальностей дистанційне навчання англійської мови – це в першу чергу можливість задіяти

більшу кількість спеціальних он-лайн ресурсів як для підготовки до заняття, так і в рамках самоосвіти. Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у комплексному аналізі функціональних можливостей он-лайн платформи British Council під час вивчення англійської студентами з різними рівнями володіння мовою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вакулєнко О.Л. Формування і розвиток стратегій дистанційного вивчення іноземних мов у контексті модернізації освітньої системи України. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : Наукові записки РДГУ. 2017. Вип. 16 (59). С. 74–77.
2. Горецька А.М. Дистанційне навчання: психологічні аспекти. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : збірник статей V Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : Вид-во «Астрая», 2020. С. 120–123.
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжвузівського вебінару, м. Вінниця, 31 березня 2017 р. / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
4. Ілійчук Л.В. Використання сервісу ZOOM для організації дистанційного навчання здобувача вищої освіти. *Сучасний рух науки* : тези доп. X міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Дніпро, 2020. Т. 1. С. 486-489.
5. Карабін О.Й. Концептуальні засади дистанційного навчання в закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 12–13 листопада 2020 р. № 6. С. 115–117.
6. Кушнір А.С. Застосування онлайн-сервісів як запорука підвищення пізнавального інтересу до вивчення іноземних мов. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 1 (19). С. 95–101.
7. Освіта / Education. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm (дата звернення: 04.09.2021).
8. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. *Голос України*. 2017. 27 вересня (№ 178–179). С. 10–22.